

УДК 330.341.1

О.І. Мельник, аспірант

Науковий керівник: проф., д.е.н., Н.М. Сіренко

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК СЕРЕДОВИЩА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світового суспільства ефективне функціонування підприємств аграрного сектора економіки можливе лише при переході на модель інноваційного розвитку. Це сприятиме насиченню внутрішнього ринку якісною вітчизняною продукцією та забезпечить конкурентні переваги господарюючих суб'єктів. За 2013 р. Україна втратила вісім позицій у глобальному інноваційному рейтингу Global Innovation Index 2013 та зайняла 71-е місце. Global Innovation Index складається шостий рік і оцінює рівень розвитку інновацій в 142 країнах – інноваційний потенціал держав, їх витрати на інновації і результат прийнятих зусиль. При цьому досвід розвинених країн свідчить, що лише всебічна підтримка і розбудова інноваційної інфраструктури є визначальним фактором успішного розвитку інноваційного підприємництва, в т.ч. й в аграрному секторі економіки.

Мета. Метою дослідження є розкриття сутності і ролі інноваційної інфраструктури як середовища розвитку інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки, насамперед через сприяння розвитку наукових парків й агротехнопарків, а також рекомендацій щодо їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сутність поняття інфраструктура (з лат. – «нижче», «під», «будова», «взаєморозташування») означає сукупність галузей народного господарства, які обслуговують матеріальне і нематеріальне виробництво. Стосовно інноваційної інфраструктури, то згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» від 04.04.2002 р. № 40-IV надано наступне визначення – це сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань,

асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо). Як зазначає В.С. Шовкалюк, вона є двигуном інноваційного розвитку та забезпечує горизонтальні і вертикальні зв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності [1].

Основними елементами інноваційної інфраструктури, що забезпечують розвиток інноваційної діяльності в регіонах України є: громадські організації, дослідницькі центри з питань інновацій, інвестиційні (інноваційні) венчурні фонди, інноваційні бізнес-інкубатори, інноваційні центри, консультаційні центри, навчально-науково-виробничі комплекси (центри, дільниці), наукові й навчальні центри, наукові парки, науково-впроваджувальні підприємства, небанківські фінансово-кредитні установи, технологічні парки, центри інновацій та трансферу технологій, центри комерціалізації інтелектуальної власності та ін. Серед зазначених елементів визначальна роль в розвитку інноваційного підприємництва аграрного сектора економіки, на нашу думку, належить саме науковим паркам та агротехнопаркам.

Законодавчо-нормативні основи сприяння їх розвитку були закладені в Законах України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р. № 991-XIV та «Про наукові парки» від 25.06.2009 р. № 1563-VI. Так, відповідно до законодавства науковий парк – це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку [2]. Закон регулює правові, економічні, організаційні відносини, пов'язані зі створенням та функціонуванням наукових парків, і спрямований на інтенсифікацію процесів розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Відповідно до Закону заснувати науковий парк може лише вищий навчальний заклад та/або наукова установа. Відтак, створення наукових парків на базі провідних ВНЗ набуватиме все більшого поширення.

Враховуючи концептуальні засади і пріоритетні напрями ефективного розвитку, Миколаївським національним аграрним університетом було створено «Науковий парк «Агроперспектива» за участю ТОВ «Сонячне світло – Миколаїв» і ПАТ «Добробут», метою якого є розвиток науково-технічної діяльності, ефективного та раціонального використання наявного наукового потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх запровадження на вітчизняному й закордонному ринках за умов поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів учасників. При цьому основними його функціями визначено:

1) створення нових видів інноваційного і конкурентоспроможного продукту;

2) інформаційно-методичне, правове та консалтингове забезпечення учасників;

3) розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, сприяння залученню іноземних інвестицій;

4) організація ефективного господарювання, поліпшення забезпечення соціально-економічних потреб учасників;

5) організація демонстраційних полів, сортовипробування, підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів на замовлення;

6) збереження та розширення відтворення родючості ґрунтів [3, С. 7].

Функціонування такого парку дозволяє організувати надсучасне виробництво та активізувати науково-інноваційну діяльність університету. Зокрема, розроблено і передбачено послідовне освоєння низки інноваційних проєктів: будівництво навчально-науково-виробничого комплексу зі свинарства, реконструкцію тваринницького комплексу великої рогатої худоби, будівництво тепличного комплексу з використанням інтенсивних технологій, міні-заводів з переробки м'яса і молока, функціонування кластеру «Родючість ґрунтів», впровадження органічного сільськогосподарського виробництва (включаючи ефіро-олійні та лікарські рослини), а також енергозберігаючі проєкти (будівництво біогазової когенераційної установки) та ін.

На сьогодні прискоренню інноваційних процесів сприяють технологічні парки, для яких запроваджують спеціальні режими інноваційної діяльності. Технологічний парк – це юридична особа або група юридичних осіб, що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [4].

При наявності державної підтримки з боку держави технологічні парки забезпечують створення нових робочих місць, розвиток високорентабельних видів бізнесу і наповнення національних ринків наукоємною технологічною продукцією. В Україні за період 2001-2011 рр. діяльності технопарків до бюджету було перераховано більше 2 грн на 1 грн державної підтримки. Крім того, українські технопарки за результатами 2000-2012 рр. випустили на 1 грн держпідтримки 24,87 грн інноваційної продукції [5, С. 63].

В Україні відповідно до чинного законодавства створено 16 технологічних парків, серед яких – агротехнопарк (м. Київ), зареєстрований у 2007 році. Технологічний парк «Агротехнопарк» – це єдина інноваційна структура АПК держави, затверджена Законом України № 991-XIV від 16.07.1999 р., яка має механізми економічного стимулювання інноваційної модернізації у вигляді спеціального режиму діяльності. Базовою науковою організацією є Національний університет харчових технологій. ТП «Агротехнопарк» згідно з даними Міністерства аграрної політики та продовольства України опрацьовує ряд проектів, в т.ч. щодо будівництва біодизельних та біоетанольних заводів, створення агропромислових і переробних виробництв з новітніми технологіями, модернізації цукрових заводів та інше. При цьому саме поєднання інвестиційних пропозицій іноземних інвесторів (англійських, німецьких, голландських, чеських) зі спеціальним режимом інноваційної діяльності Технопарку створює оптимальну можливість для реалізації інноваційних проектів у регіонах та аграрному секторі економіки України.

Відтак можна визначити, що агротехнопарки – це комплексний інфраструктурний об’єкт, що спрямований на інтеграцію потенціалу аграрної науки в умовах забезпечення і реалізації усіх циклів інноваційного процесу від розробки науково-технічної продукції до впровадженні у виробництво та її розповсюдження. Створення і діяльність агротехнопарків має відбуватися в рамках Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів та відповідати пріоритетним напрямам розвитку регіонів.

Так, зокрема, відповідно до пріоритетних напрямів Стратегії регіонального розвитку Запорізької області до 2015 р. 11 лютого 2013 р. було затверджено проект створення науково-практичного інноваційного технологічного парку Агротехнопарк Великий Луг. Для його створення передбачено залучити кошти вітчизняних інвестиційних компаній, фондів у розмірі 1538,5 тис. грн. Мета проекту – об’єднуючи потенціал науки, аграрного сектора, промисловості, влади, бізнесу, громадськості Запорізької області, у співпраці з іншими регіонами України та зарубіжними партнерами, спираючись на існуючий унікальний вітчизняний і світовий досвід природного землекористування та екологічні агроінновації, сприяти: сталому соціальному, екологічному та економічному розвитку регіону і України в цілому; розвитку екологічного світогляду і активної позиції людей; створенню в Запорізькій області гармонійного екологічного середовища життєдіяльності людей (екосистеми) [6]. В умовах сьогодення, саме орієнтація на екологічне забезпечення та сталий розвиток є визначальною рисою цього проекту.

Необхідно зазначити, що у розвитку інноваційної інфраструктури на сьогодні відсутній системний підхід та належний рівень державної підтримки. Вважаємо, що державна підтримка, по-перше, повинна мати цільовий характер, а по-друге, обов’язково враховувати пріоритетні напрями розвитку держави в цілому й аграрного сектора економіки зокрема.

Висновки. В сучасних умовах ефективний розвиток інноваційного підприємництва аграрного сектора економіки неможливий без формування й

успішного функціонування всіх елементів інноваційної інфраструктури, в т.ч. наукових парків, агротехнопарків. Саме вони є основними елементами інноваційної інфраструктури, оскільки сприяють посиленню інтеграції аграрної освіти-науки-виробництва. Подальший їх розвиток можливий за умов всебічної підтримки держави як за допомогою прямих (цільового фінансування, державних замовлень на інноваційну продукцію), так і непрямих методів (митних і податкових пільг, пільгового кредитування тощо), а також створення належної системи законодавчо-нормативного регулювання їх діяльності, заходів щодо уникнення зайвої «бюрократизації» при реалізації інноваційних проектів. В подальшому дослідження мають бути спрямовані на визначення дієвих складових організаційно-економічного механізму розвитку об'єктів інноваційної інфраструктури.

Література

1. Шовкалюк В.С. Проблемні питання при створенні та діяльності наукових парків в Україні / В.С. Шовкалюк // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://eep.org.ua/files/2010_Наукові%20парки.pdf. – Назва з екрану.
2. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>. – Назва з екрану.
3. Шебанін В.С. Концептуальні засади і пріоритетні напрями ефективного розвитку аграрного університету / В.С. Шебанін // Економіка АПК. – 2014. – № 1.– С. 5-13.
4. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>. – Назва з екрану.
5. Мазур А.А. Технологічні парки України: цифри, факти, проблеми / А.А. Мазур, С.В. Пустовойт // Наука та інновації. – 2013. – № 3.– С. 59-72.
6. Запорізька область – регіон можливостей [Електронний ресурс] : офіційний сайт – Режим доступу : <http://www.investmentzp.org.ua/?go=katalog&catid=38&podcatid=453>. – Назва з екрану.

Annotation

Essence and role of innovative infrastructure as environments of development of innovative enterprise are considered in the agrarian sector of economy. The features of functioning of her are certain basic elements - scientific parks, agrosience and technology parks. Recommendations over are brought in relation to their further development.